

שובסקי/דניאל לחירותו, המתגמדת בצד השירה המעולה שבחברתה, אינה מעניקה דבר, מה עוד שהסגסוגה של מעטה הסר דוית, שאפף לפני כמה שנים את מסי תרי גבי דניאל, פג ונמגו.

נהר החיים באמצעותו מאת **אונסי אר-חאג'**, מהבולטים והנועזים שבמשוררי לבנון בימינו, מציג עוצמה שירית, המייצגת את זרע השירה העצום הטמון בשירה הערבית בתצי השני של האמה העקרים. **דוד וינפלד** מוסיף לחוברת מסה קצרה על יצירתו של **אורי צבי גרינברג** בשנות ה-20: אמנות בהווה ואמנות של ההווה. הוא מתייחס לצורניות שביצירות אצ"ג אותה התקופה, כמייצג של שוני האמצעים השיריים. במקביל מובאת התייחסות בין אצ"ג ו**אשר ברש**, בגין עיינות פירוטומי בין שניהם, ואחרית-דבר מאת **אילנה ברש-הכהן**, המסבירה התכתבות זו.

בצד שירים לא חשובים של **שימון שולוש** ו**יוסף יחזקאל** מובאים שיבוע שירים מלאי חיות של **יצחק לאור**, שאותם הוא מסכם בתמונת-מצב שירית וקודרת, **קורי הכבישים מכסים על עובת הארץ שבתנינו**.

לסיכום: חדרים 2 שומר על כל האיי כויות של חדרים 1, אם כי פה ושם ניתן לחלוק על טעמה זה או אחר של העריכתה. מעלתו של כתביעת זה היא, בעיני קר, באי-קבלתו את שירי דוד החרוזים הנגזרים — מסוגם של **אורי צבי גרינברג** או **אשר רייך** — המסמלים את הרע והכובד בשירה העברית העכשווית. חדרים 2 הוא גם משובח מבחינת עריכתו הגראפית — נוח לקריאה, מרווח ובעל צורה מושכת-עין. הוא מומלץ לכל אוהבי השירה בארץ.

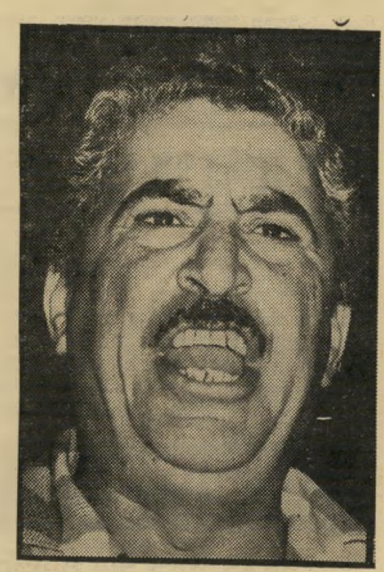
ספרים

הערבים בישראל

תחת הכותרת הערבים בישראל — רציי פות ותמורה הופיע בהוצאת מגנט והמכון למחקר ע"ש הרי"ט טרומן למשן קידום השלום קובץ מאמרים מאליים בעריכתו של **אהרון ליש**. שני המאמרים הראשונים קובצו הם מאמרו של **עוזיאל שמליץ** התנועה הטיבעית וגידול האוכלוסיה וכוח העבודה. אתריהם באמרו של הסוציולוג **הנרי רונפלד**, העוסק בשיוני, מחסומים לשוני וניגודים במישור פחה הכפרית. המאמר עוסקם ריבוד החברתי ובמגמותיו בקרב ערביי ישראל. עורך הקובץ, אהרון ליש, מתאר במאמר מרו, האירגון העדתי של המוסלמים, את ההירארכיה הדתית, הקאדים, ואת פעילותה של הנהלת הווקף (הקדש). את החינוך הדתי והעדתי, עניין דומה מתאר העורך ברשימתו (בשיתוף עם **סלמן פלאח**) על האירגון העדתי של הדרוזים. ציבור אחר של אוכלוסיית המיעוטים בישראל מיוצג ברשימתו של **גדעון מ. קרפל**, ההסתגלות האקולוגית והתרבותית של דרוזים מתעוררים במרכז הארץ. **מיכאל וינפלד** בוחן את בעיות היסוד במערכת החינוך, וחושף את מצבם של אורחים ממדרגה שנייה, שהמדינה אינה מקדישה משאבים לקידום חינוכם.

מאמר רב עניין הוא מאמרו של **אלי רכס** המשכילים. בראשית המאמר מצויים מסיפורים מאליים בדבר אי-קידום ההשכלה התיכונית והאקדמית של הערבים בישראל, תוך יצירת צוואר בקבוק אקדמי, המונע מהם את השתלבותם בחברה הישראלית. במאמר זה חושף רכס למעשה את ראייתו של סייטון-הדמים בין סטור דנטים ערביים ויהודיים באוניברסיטה בעברית בירושלים בראשית 1978. רכס מקדיש פרק נרחב לדפוסי המעורבות הפוליטית של הסטודנטים והמשכילים הערביים, ומוליך אל גמגומ של סחף במי שרוב האידאולוגי, מגמות שהטבעת אותן הקיף של אורחים מסוג בית הם חלק מגורמיהן. גורם חשוב אחר: העיוורון ה-

ישראלי בכל הקשור ליישות הפלסטינית. **יעקב מ. לנדאו** בוחן ניכור ומתחים בתהנהגות הפוליטית, ומתאר את תהליך ההקצנה הפוליטי של הערבים בישראל, דרך שלב ההשתלטות של מק"י ורק"ח עליהם.

ח"כ-משורר **זיאוד** לוטסים את הבטון בקו ברלב

חד"ש, הידוע גם כמשורר, דרך בחינת נושאי שיריו, שהתחילו בעניינים כמו מילי-המתי-מעמדות ומאבק לאומי, מוליך המחבר את הקורא למימד הפלאקטי של שירת זיאוד — שיריו על מאורעות האחד במאי 1958 בנצרת, על מילחמת ששת הימים ועל מילחמת יום-הכיפורים, שבמהלכה פירסם זיאוד את שיר החצייה הגדולה, ועל שירי שותפות-הגורל שלו עם פליטי פלסטין. אין יציבות בשירי זיאוד. מצד אחד הוא כותב: **"איני שולל את זכות העם האחר / לחיות כמדינה / לבנות אותה כרצונו / ואפילו לחלק אותה לרוב"** תר ממדינה... ומצד אחר הוא כותב בשירי החצייה הגדולה: **"מקודשת היתה החצייה, ביקוד שמש הצהריים / והפנים השחומים מאבילים את הארמה מבשרים / והמבטים: עקשות וקפדושה, ואהבה, והודעות, הרובים / והתחתים, והשרי שרות הכבדות, נשיר רמתה, / לוטסים את הבטון בקו ברלב..."** תלטיסיה הרבים המופיעים במאמר זה, רואים בפעם הראשונה אור בעברית. אין ספק ששירתו של תופיק זיאוד, היא המשך השירי והישיר לבשורתו הפוליטית, שנשמעת בי-רשימה מסכמת בקובץ היא רשימת העיריך אהרון ליש קווים ומגמות אחר מילי-חמת ששת הימים. שבה סוקר המחבר את השפעות המילחמה על תהליכי-סוד בערב הערבים אורחיישראל, תהליכים שמגעו מהם את המהפך מאורחים מדרגה שנייה, לאורחים שווים לכל דבר.

מדע בדייוני

בני מתושלה

רוברט א. היינלין הוא מבכירי סופרי רי המדע-הבדיוני, ורבים מספריו ראו אור בשנים האחרונות בתרגום לעברית. ספר חדש של היינלין שתורגם לעברית הוא בני מתושלה. ספר זה הוא ספק ביקורת ספק פארודיה על תיכמנות הגורענות של המיני-האנושי, המספל בתופעה על-ידי הקצנתה למימדים אסטרוניים. בני מתושלה מביא את סיפורו של קבוצת-מיעוט בכדור-הארץ, המכונים צא-צאי הווארד. הראשונים שבהם נולדו בי-רוברט היינלין — בני מתושלה; עברית: צופיה לסמן; עורך: עדי צמח; הוצאת כתר; 190 עמודים (כריכה רכה).

1985, **אנשים שתוחלת החיים הצפויה שלהם עולה בהרבה על תוחלת החיים הסבירה של האדם הממוצע**. התקופה שבה מתרחשת עלילת הספר: אחרי ה"מאורעות שהובילו למהפכה האמריקאית השנייה..." וקודם נפילת ירושלים החדשה. בני-המישפחות המאריכות לחיות ער" כיסיהם ובמגעיהם עם בני-התמותה. אלא שמשבר מאיים על יחסים אלה, כמאמר אחד מבני מתושלה: **"השחורים שגאו את האדם הלכן וקינאו בו כל עוד נהנה מזכויות יתר שנמנעו מהם מטעמי צבע**. זו היתה תגובה כריאה ותקינה. כאשר חופלה ההפלייה, נפתרה הבעיה מאליה והחלה התמוגגות תרבותית בין הלכנים ובין השחורים. בקרב קצרי הימים יש נטייה דומה, לקנא במאריכי הימים..."

זמן העלילה הוא בשנות אלפיים פלוס. לאחר פרקי הפתיחה מגיע מצב של ראשית מצוד על בני-מתושלה: **"המושל עומד לעצור כל חבר השופר על סמך הח"למת המועצה... הם נחשפים כרעתם לני-קנטה כל אמצעי שהיא, תוך התעלמות מן האמנה, כדי לנסות לפתח מאיתנו את מה שהם מכנים, סוד חיינו הארוכים".** הם אפילו מתכוונים להשתמש בשיטות עניוים שפיתחו האינקוויזטורים בימי הביניים...

בני מתושלה מתחילים להימלט במהירות ולעבור למרכזי הריכוז שלהם. 9106 בני מתושלה מצאו מיקלט בי-בת-המחסה שלהם. באסיפה של כמה מיוקני בני מתושלה, קם אחד המנהיגים ואומר: **"מה שנקרא, הגזע האנושי התפלג לשניים; הגיע הזמן שנודה בכך. מצד אחד ההומו ויוונם — אנהנו, האדם התיי, ומצד שני — ההומו מוריסורוס, האדם שהוא פך מות!"**

לאזורים אחד המנהיגים של בני מתושלה, מבשר כי בשמיים מצוייה ספינה מרווחת, שנבנתה לצורך מסעות-דילור גים ממחשכים בין הכוכבים. למה שלא ניקח אותה תחפש לנו נחלה משלנו? עד מהרה נוצר קשר עם **סליטון פורד**, המושל, **המטעם המועצה** ובהספת האמנה של הממשל המערבי, משרה חליפית לנו של נשיא ארצות-הברית. בין סליטון פורד ובין **זאקור בארסטו**, אחד ממנהיגי בני מתושלה, מתנהל משא-ומתן על פיתרון הבעיה, כאשר המושל מציע, **זאקור בארסטו**, אתה ובני מישפחתך חייבים לעזוב את הכוכב הזה!"

בני מתושלה מתחילים בהכנת ואירי-גון יציאת-מצויים שלהם, בעוד השילטון המרכזי מצביר את חלקם לשמורה בארץ-להומה. כמה מהאמצעים שביניהם מת-חמקים, ודואגים להכנתה של מיפלאור-החללית. יציגי בני מתושלה מערבים בי-נסיון בריחתם מכדור-הארץ את המושל וגורמים להדחתו. תחתיו מתמנה **בורק וינפלד**, יריבו הוותיק. בני מתושלה ביחד עם המושל המודח, מצליחים בתרגיל של פיראסיות חללית ובעזרת תרגיל הטעייה מבריק להימלט מרודפיהם ולהגיע אל סרי פונה של מולדת חדשה.

חלק מבני מתושלה נכנסו למצב של שינה בהקפאה והספינה הפכה למרווחת יותר. מולדת חדשה מגיעה לכוכב, שי-מפקד יחידת הסיוור שירוד אליו, מספר: **"המפקד, הכוכב הזה דומה להפליא ל-התי-כדור הארץ. ער כדי כך שהתחלתי להת-געגע"**. אלא שבכוכב זה מצויים יצורים, המוגדרים כ"דומים לבני אדם... נראה היה שהם דורגליים, גובהם שני מטרים ושלושים עד שני מטרים וששים, פני-מטרים משני צדיהם, בעלי שלד פנימי, ראש נפרד ועיני עדישת מצלמה. עניוים אלה היו תוהים האנושיים והנוגעים ללב ביותר; הן היו גדולות, לחות ובעלות הכעה טראגית, כמו עיניו של כלב פן ברנארד."

בני הכוכב החדש, בני ג'וקיריה, הצי-ליחו לפתח קשר טלפאטי עם אחד מבני מתושלה, **האנס**, מפגר שיכול, הסכימו לקלוט את בני מתושלה ואף העמידו לר-שותם עיר שלמה. בהדרגה עובר המיני-הל האורחי של בני מתושלה לכוכב, ומתי-חילים בהקמת מיתקני-העור השונים בעיר שהוקצתה להם. תוך שבועיים למדו רוב בני מתושלה גקצירית בסיסית, והצליתו לפטט מעט עם מארחיהם.

ספינת המהגרים הראשונה שהגיעה לצפון-אמריקה.

אלא שמערכת היחסים עם בני ג'וקיריה משתבשת. המארחים מודיעים להם ש-עליהם לעבור לכוכב אחר, במרחק של יותר משלושים ושתיים שנות אור, וזאת על-פי מיצוות אלי המקום. למרות שחלק מבני מתושלה מתקומם נגד הרעיון, **"הטיסה לכוכב פיקי-3722 נמשכה שב-עתי-עשר הודשים ושלושה ימים לפי זמן הספירה"**, ובכוכב השני הם מצאו יצור מסוג חדש, **"היצור הוכר ללאזורים ילך כלבוש של נשף מפיכות, שהתחפש לעכ-בר..."** המבשר לטציגי בני מתושלה: **"ברוכים הבאים לעולמנו... ציפינו לכם... סיפרו לנו על בואכם..."** אלה יצורים היוצרים תיקשות באמצעות טלפאטיה מבוקרת.

כוכב חדש זה לא הקצה לבני מתושלה עיר. האקלים היה כזה שלא הצריך עיר. העשב דמה לפרווה רכה, השחים היו אכילים וטעמם כטעם עוגה אפוייה היו טב, וכעבור זמן קצר, **"הממשלות היו על כוכב לפת מארצו זה באנרכיה עליוה ולא פוינום... הפיקנס האינסופי התי-משך שבועות, חרשים..."**

בני מתושלה התחילו להשתעמם כי-מקום, או כמאמר אחד מהם: **"אי-אפשר שתמיד תהיה השעה שעת תה של מנחה"**. המקום הזכיר להם, **"גן-חיות מנהל היטבי"**, באחת האספות מחלטים בני מתושלה לשוב לכור-מחצבתם, אל כדור-הארץ. הם מגיעים לאיור החלל של כדור הארץ בשנת 3700 בקירוב, ואז מסתבר להם כי הם הוחזרו למיסגרת האמנה.

בני מתושלה הוא ספר מדע-בדיוני

מסע דייונים בחלל יציאת מצריים חללית

מעולה, עם מוסר-השכל בעל השלכות מיידיות על כדור-הארץ, על הקינאה והתיסכול המהווים קרקע-גידול לגזענות, תהא סיבתה אשר תהא. זה ספר מעולה, שחסרונו העיקרי הוא בתרגום הלוקי שלו. סידרה של מילים שהקרא עשוי למצוא בספר, כמו: **בכבוד; המיגע; ייכרו; בו; לתנכן** ועוד מילים רבות, אינן מילים מיוחזרות ממילון המדע-הבדיוני, אלא שיבושים ושגיאות-הגהה, שבת-הוצאה כמו כתר אינו ראוי לתיר לעצמו.